

Prekenverkstedet

<http://www.israelsmisjonen.no/ressurser/materiell/prekenverksted>

Nyttårsdag 2015

Prekentekst: Matt 1,20b-21

Lesetekst I: Sal 103, 13-18

Lesetekst II: Apg 4,8-12

Et nytt år under Jesu navn

Dagens karakter

Nyttårsdagen kalles gjerne «julens oktav», det vil si den åttende (og siste) dagen i julens festuke. Den er altså først og fremst bestemt av Jesu fødselsfest, ikke av det borgerlige års nyttår. Kirken har, med gode grunner, datomessig en annen nyttårsfeiring enn det borgerlige. Likevel, ved å innlemme den allmenne nyttårsdagen i kirkeårets syklus, sier kirken at den er en kirke i og for verden, den vil ikke være seg selv nok.

Å markere 1. januar som en kirkelig festdag kan dessuten være en stille protest mot en tiltagende tendens til å ta Kristus-navnet bort fra vår tidsregning og erstatte tidsangivelsene 'f.Kr.' og 'e.Kr.' med allmenne betegnelser som fvt (før vår tidsregning) og evt (etter vår tidsregning). Feiringen av Kristi navnedag på nyttårsdagen fremhever at vår tidsregning er koblet til Jesu fødsel. Kristus står midt i vår tidsregning, et nytt kalenderår er et A.D – Anno Domini – et Herrens år som vi skal få ta imot som en gave fra ham.

Tekstkommentar

Det er Josef som av Herrens engel i en drøm får oppdraget med å gi barnet Maria venter, navn. Når engelen sier til ham at han ikke skal være «redd for å ta Maria hjem» til seg som sin kone, kan det synes som Josef var redd for å gjøre noe galt ved å ta Maria til kone siden barnet i hennes morsliv var av Den hellige ånd. Det er viktig å legge merke til hvordan engelen tiltaler Josef: Han kalles «Davids sønn». Dermed knyttes forbindelsen bakover til Jesu ættetavle. For selv om Josef ikke er biologisk far til barnet Maria venter, er han det juridisk når han adopterer Jesus som sin sønn. Når engelen sier at han ikke skal være «redd for å ta Maria hjem» til seg som sin kone, innebærer det at han heller ikke skal 'være redd' for å ta barnet Maria skal føde, til seg som sitt eget.

Josef er lydige mot Gud. Da han våknet av drømmen, gjorde han som Herrens engel hadde pålagt ham: Han tok Maria hjem til seg som kone, og han ga barnet navnet Jesus. Slik oppfylles det Gud tidligere hadde lovet gjennom profeten Jesaja (2,23-25).

Jesus – ‘Herren frelser’, fra synd

Troen på en forbindelse mellom navnet på en person og navnebæreren selv har dype spor i Bibelen. Navnet skulle karakterisere personen. Navngiving var for israelittene derfor en seremoni med dypt innhold. Navnet var mer enn en praktisk etikett. Det sa noe om et menneskes egenart og livsoppgave, navnevalget var uttrykk for en del av (den ønskede) personligheten hos den som ble gitt navn.

Engelen hadde også sagt til Josef hva som var den språklige betydning av Jesu hebraiske navn *Jesjua*: Han skulle hete Jesus fordi hans oppgave var å frelse. Oversatt til hebraisk er det her et ordspill mellom *Jesjua*, som i seg selv betyr «Gud frelser», og verbet «å frelse» i futurum, *josjia*, altså *Jesjua josjia*: Jesus skal frelse. I det jødiske visdomsskriftet Siraks bok fra begynnelsen av 100-tallet f.Kr. heter det om Mose etterfølger Josva - navnet er det samme som Jesus - at han var «en veldig kriger» som «svarte til sitt navn og ble en befrier for Herrens utvalgte folk» ved å slå ned Israels fiender (Sir 46,1).

For å unngå at engelens ord ble tolket på lignende måte som uttrykk for at Jesus skulle være en politisk frelser, tilføyes det hvordan den frelse er som Jesus bringer: Den frelser fra synd. Dermed er Jesu egentlige gjerning, hans livsprogram og programerklæring, satt på en kortformel: Han er kommet for å frelse menneskene fra deres synder. Syndstilgivelsen er hans signatur. Han svarer på *sin* måte, annerledes enn en Josva, til navnet sitt: Han lever opp til frelsnavnet når han går lidelsens vei frem til retterstedet, dør uskyldig på korset og soner med dette sitt frelsesverk vår synd og skyld.

I denne sammenheng er det verdt å reflektere over det Olav Skjevesland skriver i «Ord til tro». Han mener å kunne observere at rett forkynnelse om frelse og tilgivelse av synd blir en stadig større mangelvare i vår tid. Han hevder at dette kristentroens helt sentrale tema ofte trivialiseres og psykologiseres og at språkbruken sekulariseres, med en terapeutisk dominans: «I stedet for å tale om forsoning griper vi heller til ord som ‘konflikthåndtering’ og snakker om ‘å takle vanskelige personer’» (s. 73).

«Å du kjære Jesu navn!»

Det finnes et særdeles rikt utvalg av salmer og sanger som tematiserer det kjære Jesu navn og konkretiserer de mange løftesordene som er knyttet til det. Her er mye å øse av også til forkynnelsen på nyttårsdagen. Jeg nevner noen av de mange:

Vi synger med Maria (NoS 131), med omkvedet «For hellig er hans navn, ja, hellig er hans navn»

I ditt dyrbare navn går vi til vår gjerning, Jesus kjære! (NoS 794)

I Jesu navn skal all vår gjerning skje (NoS ,1995, 81)

Ditt navn, o Jesus, lokker meg (NoS 1995, 82)

På kne framfor Gud i Jesu namn (NoS, 1995, 388)

Alt står i Guds faderhånd (NoS 314), med omkvedet: «Av Guds nåde, til Guds ære, evig glade skal vi være i vår Herres Jesu navn!»

Jesus, det eneste, helligste reneste navn som på menneskelepper er lagt! (NoS 422)

Andre vers i Brorson-salmen «Saligheten er oss nær» (NoS 83)

*Å du kjære Jesu navn!
Min forløsnings morgenrøde,*

*paradisets førstegrøde,
bange sjelers trygge havn,
troens sterke seiersfane,
håpets rette ankergrunn,
lyset på min trange bane,
trøsten i min siste stund*

Og selvsagt, Norges nasjonalsalme: Navnet Jesus blekner aldri (NoS 86)

Et herlig perspektiv

Jesu frelsersnavn skrevet med store bokstaver nettopp over nyttårsdagen gir oss et herlig perspektiv når vi retter blikket fremover mot det som ligger foran i det nye året. Det fyller oss både med forhåpninger og med uro og bekymringer: Men i Jesu navn kan vi gå det alt sammen trygt i møte, med bønn om at hans navn må få lyse for oss, fra årets første dag og gjennom alle dets 365 dager. La oss på årets første dag høre Paulus' oppfordring i Kol 3,17 som et programmatisk uttrykk for hva det vil si at nyttårsdag og Jesu navnedag hører sammen.

«La alt dere sier og gjør, skje i Herren Jesu navn, med takk til Gud, vår Far, ved ham».

Og: Jesusnavnet, navnet over alle navn, ikke bare 'årets navn' eller 'århundrets navn', men alle tiders navn, er navnet som ikke forandres, det «blekner aldri, tæres ei av tidens tann». Når vårt liv er knyttet til dette navnet, er det samtidig knyttet til evigheten!

Gunnar Johnstad

Cand.theol. Bibeloversetter. Førsteamanuensis ved NLA Høgskolen, avdeling Sandviken/Bergen. Frivillig forkynner i DNI, styremedlem i Shalom Askøy og for tiden vararepr i DNIs landsstyre.

gunjohn@online.no